

APK – 202122

Het zal ongetwijfeld te vroeg zijn. Allerlei scenario's worden door instellingen uitgetest. Gebouwen zijn al anders ingericht. Nu mogen er toch weer meer mensen bij elkaar komen... De spitstreinen staan er klaar voor... Maar wat betekent het voor onderwijsinstellingen, in praktische zin, met nog steeds een 1,5-meter-aanpak? Meer studenten toelaten, maar hoe? Practica, werkgroepen? Grote collegezalen? Kantines? Vrijheid laten terugkeren in het roosteren en plannen van activiteiten...?

Moet en mag er toch ook 'outside-the-box' worden gedacht over 'worst-case' scenario's? Het kan zijn dat met de herfstvakantie alles en iedereen weer gewoon z'n gang gaat – zonder zo'n tweede golf. Is het verkeerd realisme om toch voorbereid te zijn? Of is het goed om te bezien, net zoals dat bij de gezondheidszorg gebeurt met het opschalen van voorzieningen, wat de gevolgen voor de gezondheid, de maatschappij en de economie kunnen zijn – en het onderwijs, als...? Er is gelukkig nog tijd om op basis van hetgeen nu al in de steigers stond voor het komende studiejaar een volgende stap te zetten met het starten, het opschalen en in voorkomend geval afschalen van de onderwijsvoorziening - en zich tegelijkertijd voorbereiden op totaal-andere vormen ervan.

Maar we zitten nu toch ook met bepaalde gevolgen van de crisis en die verdienen een oplossing. Daarom hier een voorstel voor een vorm van ingrijpen in de planning van het onderwijs. Dat idee kost veel geld. Maar als grote bedrijven overeind moeten worden gehouden en onderwijs door velen wordt gezien als een pijler onder het weer overeind krabbelen van onze economie, dan mag, nee, moet ook daarvoor zeker van alles uit de kast worden getrokken.

Wij schrijven hier dat 'buitengewone' voorstel op. Dan kunnen politici, bestuurders en onderwijs-experts ervan zeggen wat ze willen, met goede argumenten onderbouwd. Bovendien mogen ze van alles 'omheen gaan vlechten', met nog meer verder reikende en verrijkende opties. We zijn benieuwd wat innovatief, creatief en vooruitdenkend hbo in petto heeft, naast de 'hell-of-a-job'-prestaties die overal al zijn en nog worden geleverd.

VOORSTEL

Het voorstel schetsen we aan de hand van een aantal aspecten ervan. Een aanzet. Een kader.

- We nemen met z'n allen een APK-beurt in 2021. We accepteren dat het nooit mogelijk is om met kunst- en vliegwerk alles wat nu als problematisch naar boven komt drijven, te kunnen oplossen, zowel op de korte als de middellange termijn.
- Laten we 2021 gewoon gebruiken als een jaar dat niet meetelt voor de instellingen als het gaat om de termijnen voor bekostiging, voor studenten als het gaat om studiefinanciering en lening, voor degenen die een achterstand hebben opgelopen en hijgend overal achteraan lopen, voor de docenten die op creatieve manieren worden geacht fysieke en digitale eenheden te verzorgen, voor de jongeren die op stage moeten en geen plek kunnen vinden, en voor de (bijna) geslaagden die misschien moeten doorstuderen omdat de arbeidsmarkt het ook even niet ziet zitten wat betreft het opnemen van diplomeerden.
- Het gaat niet per se in alle situaties en gevallen om het gehele kalenderjaar 2021. Het kan om het eerste half jaar gaan, of het tweede deel van het jaar, afhankelijk van de constructie die past bij het nemen van de 'APK-reparaties' en de flexibiliteit die kan worden gerealiseerd.
- Geef iedereen de kans om in 2021 zelf, samen met de instelling(en), te bezien wat kan worden gedaan om van alles weer op de rails te krijgen, als blijkt dat zo'n aanpak nodig is. Gebruik 2021 als een transitiejaar tussen 2020 en 2022, met inzet van alle mogelijkheden die er zijn.

- Degenen die daarin gewoon slagen, hun doelen weten te realiseren en hun weg kunnen vervolgen zoals reeds was gepland, kunnen hun gang blijven gaan. Maar ook zij kunnen 2021 gebruiken voor een verrijking, een aantal aanvullende scholingstrajecten, het volgen van specifieke minoren of andere eenheden, het doen van extra onderzoek binnen projecten en meer van dat soort activiteiten die ook handig kunnen zijn om een betere kans op werk te krijgen.
- Ook het bedrijfsleven, de bedrijven die stages beschikbaar hebben, de organisaties die zich lenen voor afstudeeropdrachten, de werkgevers die duale studenten willen bedienen en andere partners die gelinkt zijn aan het onderwijs, kunnen zich heroriënteren en orde op zaken stellen. Uiteraard gaan de samenwerkingsmogelijkheden gewoon door, maar dan zo goed mogelijk 'verrijkt', met opties om extra dingen te doen.
- De vooropleidingen waarbij zich ook mogelijk weer vertragingen voordoen, kunnen uiteraard in 2021 bezien of er sprake kan zijn van een tussenjaar, met een mogelijkheid voor leerlingen om naast het examen extra zaken te doen om zich goed voor te bereiden op de vervolgstudie.
- Het betekent nogal wat, zo'n APK-21, dat is zeker. Er zullen jongeren, studenten, werkzoekenden en anderen zijn die als het ware een jaar later gaan doen wat ze al eerder in gedachten hadden. Maar het is nu een grote mix aan mogelijkheden, een verzameling van maatregelen die gigantisch veel vraagt van iedereen. 'Life-time' gezien kan het zonder meer helpen.
- De overheid is afwachtend als het gaat om het vaststellen van de kosten die verbonden zijn aan de maatregelen die de instellingen nu en straks moeten nemen. Bepaalde groepen studenten worden wel gecompenseerd, niet voor alle extra kosten die een vertraging opleveren (zoals degenen die al gedurende het huidige studiejaar zouden afstuderen en collegegeld konden gaan terugvragen). Ook dat soort groepen kan worden gecompenseerd in 2021 door het doen van aanvullend en zelf te bepalen studie-eenheden, dus een vorm van 'een leerrekening voor een semester'.
- Er dient te worden gezorgd voor een beperkt collegegeld en lesgeld voor de studenten. De extra voorzieningen komen voor rekening van de overheid, op basis van nadere afspraken. Daarbij kunnen ook 'potjes' zoals voor leerkredieten en vormen van 'levenlang ontwikkelen' zo nodig naar voren worden gehaald.

Voorbeelden

Een aantal voorbeelden, willekeurig op een rijtje gezet:

- Het jaar 2021 kan worden gebruikt om het eerste hbo-leerjaar te verlengen, bijvoorbeeld door mbo'ers die nu voorwaardelijk zijn toegelaten.
- Het eerste semester van 2021 kan door degenen die uiterlijk 31 januari een Ad- of Bachelorgraad halen, worden ingezet voor het doen van eenheden van andere Ad- dan wel bacheloropleidingen, voor het volgen van beroepsgerichte programma's voor certificaten, het doen van een brugprogramma richting een bachelor- resp. masteropleiding.
- Mbo'ers die uiterlijk 31 januari 2021 het mbo-examen afronden, kunnen onderdelen volgen ter voorbereiding op een hbo-opleiding in het eerste semester, naar keuze.
- Degenen die afstuderen in 2021 voor een hbo-opleiding, kunnen de rest van het kalenderjaar cursussen, trainingen en bedrijfsopleidingen volgen bij een niet-bekostigde hogeschool, mogelijk op basis van een tijdelijk arbeidscontract met een bedrijf.
- Studenten die tijdens de studie een stevige vertraging oplopen en tot een kwetsbare groep behoren, krijgen gewoon een extra jaar erbij, om alles in te lopen en extra dingen te doen.
- ZZP'ers die de afgelopen twee jaren zijn afgestudeerd, mogen op basis van aanschuifonderwijs eenheden volgen van hun vorige opleiding (update van het programma) of van opleidingen die daarmee verwant zijn.
- Duale studenten krijgen een extra jaar zonder kosten voor de werkgever, met geld voor de begeleiding op de werkvloer.

Je zou kunnen zeggen: 'Nederland verzint hiermee een list'. Het rare is dat het daarop ook lijkt. Maar we zitten net als vrijwel alle landen op onze aardbol in een hele grote verschrikkelijk schommelende schuit. Om de zeeziekte zo goed mogelijk te bestrijden wordt overal 'onderwijs' gezien als een middel daartoe, met oproepen om veel geld te investeren in alle sectoren. Daarbij staan 'digitalisering' en 'opleiden voor een groenere economie' hoog in het vaandel, Europees gezien. Prima. Toch maar eerst even – ook met alle goede vooruitzichten - deze list tot een goed einde brengen...